

BARNBOKSLUT

Årsberättelse 2022

Foto: Johan Werner Avby

Innehåll

Inledning och kommentarer	1
1. Demografi barn och unga.....	2
2. Grunden för barnets rättigheter	2
2.1 Förbud mot diskriminering	2
2.2 Principen om barnets bästa	3
2.3 Ansvar för barnets rättigheter	5
2.4 Rätt till livet, goda förutsättningar för optimal utveckling	7
2.5 Åsiktsfrihet, delaktighet och rätt att bli hörd	8
3. Barnets friheter och rätt till utveckling, utbildning, lek, vila, kultur och fritid.....	10
3.1 Rättigheter för barn med funktionsnedsättning	10
3.3 Rätt till vila, lek, kultur och fritid	11
4. Rätt till goda uppväxtvillkor	15
4.1 Föräldrars ansvar för barns utveckling, uppfostran och ekonomi	15
5. Rätt till hälsa	18
5.1 Rätt till bästa uppnåeliga hälsa	18
5.2. Rätt till rehabilitering till barn som varit illa.....	27
6. Region Jönköpings läns barnrättsbaserade verksamhet	27
6.1 Barnrättsombud	28
6.2 Barn som anhöriga.....	30
6.3 Barnskyddsteam.....	31

Inledning och kommentarer

Barnbokslut 2022 innefattar aktiviteter både från hälso- och sjukvården, Länstrafiken samt utbildning och kultursektorn. Syftet med rapporten är att ge en bild av verksamheterna ur ett barnrättsperspektiv. FN:s konvention för barnets rättigheter utgör ett grundfundament i samarbetet och samverkan med såväl länets kommuner som idéburna organisationer. Insatser och aktiviteter görs i olika stor omfattning inom Region Jönköpings län. Barnbokslutet garanterar dock ingen heltäckande bild av allt arbete som genomförts för barns bästa. För att se till barn som patient och barn som anhöriga har Region Jönköpings län barnrättsombud. I nuläget finns nu ca 280 barnrättsombud. I oktober genomfördes en utbildningsdag kring barnkonventionen för nya barnrättsombud. Folkvandvården gjorde en stor satsning genom att utbilda 23 barnrättsombud.

I början av 2022 blev barnkliniken godkänd som en barnanpassad verksamhet enligt ett nationellt koncept ”Barnanpassad vård www.barnanpassadvard.se Fem olika områden granskades: vårdprocess och organisation, miljö, trygghet, delaktighet och information, lärande, inflytande och påverkan, rättigheter.

En gemensam utbildning i förbättringsarbete för medarbetare inom habiliteringscentrum, barnkliniken, barnhälsovården, barn- och ungdomsenheten och rehabiliteringscentrum har genomförts. Områden som det gjordes förbättringar kring var barns delaktighet och medbestämmande vid digitala vårdmöten, samverkan runt barn med komplexa vårdbehov, förbättra arbetssätt och samverkan mellan BHV och neonataldagsjukvård, barns levnadsvanor samt förbättringsgrupp temagruppledare BHV exempelvis om amning och förbättrad information om vaccinationer inom BHV.

Pedagoger och rektor på Tenhults naturbruksgymnasium har fortsatt sitt arbete kring elevers frånvaro i samarbete med personal på skolans internat. Elevernas mentorer följer dagligen upp de elever som saknas i skolan och har dialog med vårdnadshavare.

Alla kommuner i Region Jönköpings län har nu familjecentral. Två av dessa beskrivs som familjecentralsliknande på grund av att alla verksamheterna inte finns under samma tak. Tillgängligheten till länets familjecentraler är 100 %.

All personal på länets ungdomsmottagning har deltagit i en FUNKIs-diplomering för att öka kunskaperna kring inkluderande arbetssätt för unga med funktionsnedsättningar.

Samtliga föreställningar och aktiviteter som produceras av Unga Spira utgår från barnkonventionen och är skraddarsydda för publiken. Inte minst jobbas det med interaktiva inslag som låter publiken vara delaktig på olika sätt.

Sektion Folkhälsa har två utbildare i metoderna Agera Tillsammans (AT) och Mentorer i Våldsprevention (MVP). I samverkan med Länsstyrelsen i Jönköpings län bedrivs ett projekt där skolor i länet erbjuds att utbilda gruppledare i metoderna kostnadsfritt.

1. Demografi barn och unga

Antalet barn och unga upp till 18 år är 79 803 stycken (2022-12-01) och utgör cirka 22 procent av den totala befolkningen i länet.

2. Grunden för barnets rättigheter

Region Jönköpings län arbetar för alla barns lika värde, jämställdhet, jämlikhet och förbud mot diskriminering.

2.1 Förbud mot diskriminering

Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Inget barn ska diskrimineras på någon grund. Vi ska visa alla barn och deras familjemedlemmar samma respekt. (Artikel 2)

2.1.1 Barnahus

Inom barnahusverksamheten tas barn emot oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning.

2.1.2 Habiliteringscentrum

Habiliteringscentrum tar emot barn- ungdomar och vuxna samt deras anhöriga och närstående, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning.

2022 beslutades att samtliga enheter inom habiliteringscentrum ska hbtqi-certifieras.

2.1.3 Naturbruksgymnasierna

Tenhults naturbruksgymnasiums mentorer samtalar med ungdomarna om deras behov av stöd vid startsamtal och utvecklingssamtal varje termin. Specialpedagog tar emot överlämningar från tidigare skolan, samtalar med vårdnadshavare elever och pedagogisk personal för att möta eleverna med bästa möjliga stöd.

Under 2022 har pedagoger och rektor på Tenhults naturbruksgymnasium fortsatt arbetet kring elevers frånvaro i samarbete med personal på skolans internat. Elevernas mentorer följer dagligen upp de elever som saknas i skolan och har dialog med vårdnadshavare.

Professionernas roller i elevhälsoteamet är tydliga. För eleverna finns möjlighet att samtala med kurator och skolsköterska vid behov. Elevhälsoteamet träffas varje vecka för att följa upp elever i behov av särskilt stöd, på så sätt används skolans resurser på bästa sätt för att möta eleverna.

Lärare och annan skolpersonal kan anmäla oro kring elev till någon i elevhälsoteamet och detta tas upp omgående på elevhälsoteamsmöte. Elevhälsan arbetar förebyggande och främjande med strategiska mål och samarbetar med Stora Segerstad naturbrukscenter i övergripande frågor.

2.1.4 Sjukhusbiblioteket

Glänta är en plats för barn och unga som besöker länssjukhuset Ryhov, öppen och tillgänglig dygnet runt. Hit kan man komma som patient eller besökare för att läsa, leka, vila och låna böcker. I Glänta kan barn och människor i alla åldrar ta del av berättelser på olika språk, konst och musik och ibland också dramatiserat sagoberättande.

Under tre höstveckor varje år arrangeras Höst i Glänta. 2022 kunde besökande barn vara bilddetektiver och vinna bokpriser. Lekterapi hade en skaparhörna i anslutning till Glänta och KulturSjukhuset hade ett nytt program med musik, sagor och berättelser.

Det pågår också aktiviteter utanför den fysiska platsen Glänta. Två gånger i veckan (med reservation för perioder av hög smittspridning) får barn på barndagvården besök av Barnens bokvagn och kan låna, läsa och prata om böcker med en bibliotekarie. För barn som återkommande besöker sjukhuset finns Läsklubb. Sjukhusbiblioteket i Värnamo har under året gjort en särskild satsning på Språklust-böcker.

Genomförandet av Sagoslingan på Ryhov har tagit fart med innehåll till QR-koder och trädgårdsarbete på innergården. Invigningen är framflyttad till 2023. Parallellt har planering av en Sagoslinga på Värnamo sjukhus inletts och en barnrond eller barnpanel är på gång att genomföras i samarbete med barn- och ungdomsmottagningen.

Sjukhusbiblioteken har från 2022 två barnrättsombud mot tidigare ett. Utveckling av barnbiblioteket Glänta och Sagoslingan bedrivs i nära samarbete med barnklinik och barn- och ungdomsmottagning, Bild och form/gestaltning, Mark och trädgård, Biblioteksutveckling och KulturSjukhuset.

2.1.5 Sektion Folkhälsa

Sektion Folkhälsa har genomfört utbildning och diplomering inom hbtqi. Två enheter på BUP i Jönköping, de delar av Värnamo Kvinnoklinik som tidigare inte genomgått utbildningen och hela Kvinnokliniken i Eksjö har blivit hbtqi-diplomerade. Fem familjecentraler har genomgått omdiplomering och ett HVB-hem har blivit diplomerat.

Förutom dessa utbildningar har två catchup-utbildningar genomförts, där personal från redan diplomerade verksamheter deltagit.

2.1.6 Ungdomsmottagning

Länets ungdomsmottagningar är hbtqi-diplomerade och nyanställd personal erbjuds catch-up utbildning för att verksamheten ska kunna upprätthålla kompetensen. Under 2022 deltog all personal på länets ungdomsmottagningar i en FUNKIs-diplomering för att öka kunskaperna kring inkluderande arbetssätt för unga med funktionsnedsättningar.

2.2 Principen om barnets bästa

Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Om barnets bästa inte kan genomföras ska kompenserade åtgärder göras för att beslut ska bli så bra som möjligt. (Artikel 3)

2.2.1 Barnahus

Barnahus mål är att förstärka barns rättigheter genom rättsprocessen och ge dessa barn ett gott bemötande och stöd, samt vid behov omgående krisinsatser och bedömning av behandlingsinsatser. Principen om barnets rätt att komma till tals och göras delaktig är grundläggande för verksamheten.

På Barnahus får barnen vistas i en trygg och barnvänlig miljö, och övriga inblandade professioner (polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård) kommer till Barnahus för att ge barn i en utsatt situation skydd, en trygg rättsprocess och hjälp till förståelse för vad som sker. Barnets bästa är vägledande under planeringen av processen, i mötet med barnet, och i beslut som fattas under processen. De inblandade verksamheterna vilar på olika lagrum och praxis, men genom en genomarbetad samverkan skapas möjlighet att få ett helhetstänk kring barnet och barnets behov.

2.2.2 Familjecentral

Enligt det samverkansavtal som Strategigrupp barn och unga tagit beslut om ska gälla i Region Jönköpings län (2022) beskrivs det att en familjecentral bedriver hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödande verksamhet som vänder sig till blivande föräldrar, föräldrar och barn. Kännetecknande för verksamheten är att huvudmännen, kommunen och Region Jönköpings län, samordnar sina resurser under samma tak för att möjliggöra tvärprofessionell samverkan. Familjecentralen bör innehålla mödra- och barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst genom individ- och familjeomsorg med inriktning mot förebyggande arbete. Nu finns det 23 familjecentraler i länet, varav två av dessa beskrivs som familjecentralsliknande på grund av att alla verksamheterna inte finns under samma tak. Tillgängligheten till länets familjecentraler är 100 %.

2.2.3 Habiliteringscentrum

Habiliteringscentrum möter barn, ungdomar och vuxna utifrån deras individuella behov av habilitering, rehabilitering eller tolkning. Vår utgångspunkt är alla människors lika värde. Det innebär att vi möter alla utifrån individens unika livssituation och förutsättningar. Vi bygger vår verksamhet genom meningsskapande möten.

Barnets bästa betyder inte alltid att de ska få det de önskar, man behöver väga samman olika perspektiv och bedöma vad som är rimligt exempelvis utifrån resurser, tid och lagar. Det är därför viktigt för oss att t.ex. reflektera över i vilken utsträckning och omfattning barnet ska delta i olika insatser. Genom kartläggning, observation, samverkan, samtal med vårdnadshavare/nätverk, gör vi en bedömning av vad som är bäst för barnet.

2.2.4 Verksamhetsutveckling i samverkan

Vårdnadshavares tillgång till barnets journal

En skrivelse skickades till SKR och e-hälsorådet i mitten på 2020 för att uppmärksamma dem om problemen med att föräldrar inte får tillgång till barnets journal då denne passerat 13 års ålder. Vårdnadshavare har behov av att ha tillgång till barnets journal och e-tjänster i de fall där barnet, exempelvis på grund av sjukdom, behöver stöd och hjälp.

Många familjer har svårt att hitta information om barnsjukvård på 1177 och det är otydligt vad som gäller för barn i olika åldrar. En enkel instruktion är framtagen som underlättar för barn, familjer och personal att hitta samlad information bland annat om vad som är möjligt och inte möjligt när det gäller e-tjänster i olika ålder.

Under 2022 genomfördes en nationell kartläggning av nuläge och eventuellt behov av förändring. Barnverksamheterna i Region Jönköpings län bidrog med input. Det har resulterat i att ett uppdrag har lämnats till socialdepartementet att utreda möjligheten att öppna upp journalen och e-tjänster.

Förbättringskunskap genom praktiskt lärande

Under 2022 genomfördes en gemensam utbildning i förbättringsarbete för medarbetare inom habiliteringscentrum, barnkliniken, barnhälsovården, barn- och ungdomsenheten och rehabiliteringscentrum. Syftet var att arbeta med verksamhetsgemensamma barnprocesser, identifiera gap och driva förbättringar inom området. Stort fokus låg på att bidra till bättre och tydligare omhändertagande för barn och familjer som rör sig inom flera verksamheter. Medarbetare från de olika verksamheterna ingår i gemensamma förbättringsteam.

Följande förbättringsarbeten genomfördes:

- Barns delaktighet och medbestämmande vid digitala vårdmöten - resulterade i en checklista för att underlätta delaktighet. Checklistan sprids via barnombuds nätverket.
- Samverkan runt barn med komplexa vårdbehov - resulterade i en bildkallelse för provtagning i seding på barndagvården och för motorisk bedömning på Rehabiliteringscentrum. Barnvårdsenheten genomförde en utbildning om bildstöd för sin personal.
- Förbättra arbetssätt och samverkan mellan BHV och neonataldagsjukvård – resulterade i ökad kunskap om varandras uppdrag och utökat samarbete vid överföringen av familjer från Neonatologin till BHV, vilket ger både tryggare familjer och personal.
- Barns levnadsvanor – resulterade i tydligare information till medarbetare om hur de ska samtala med familjerna om levnadsvanor.
- Förbättringsgrupp temagrupper BHV – resulterade bland annat i webinarier om amning och förbättrad information om vaccinationer inom BHV.

Utbildningen utvärderades med gott resultat och därför startades en ny omgång november 2022 (avslutning maj 2023).

2.3 Ansvar för barnets rättigheter

Verksamheten ska vara barnrättsbaserad i arbetsmetoder och rutiner. Det är ett personligt yrkesansvar samt verksamhetsansvar att prioritera, respektera, skydda och säkerställa barnets rättigheter i vårt arbete. Vi ska se barnets om rättighetsbärare. (Artikel 4)

2.3.1 Barnahus

Det är varje barns rättighet att få växa upp i en miljö fri från alla former av våld och övergrepp. Enligt artikel 19, FN:s barnkonvention har barnet rätt till skydd mot våld och övergrepp i familjen. Våldsutsatta barns rätt till skydd och en trygg rättsprocess utgör grunden för beslutet att ha ett Barnahus i Jönköpings län. Det är även utgångspunkten och det som styr i det dagliga mötet med alla barn som besöker verksamheten. De utredningar som parallellt genomförs inom rättsväsendet och socialtjänsten ska inledas skyndsamt och bedrivas så snabbt som hänsynen till barnet och sakens komplexitet medger.

2.3.2 Barnhälsovården

Barnhälsovården Inom barnhälsovården finns barnrättsombud för varje APT-område som deltar i de utbildningar och nätverk som Regionen anordnar för barnrättsombuden och via APT för denna kunskap vidare till sina kollegor. Temagrupperna Barns delaktighet och Barn som far illa arbetar för att utveckla och stärka kunskaperna om barns rättigheter inom barnhälsovården. Ett arbete i temagruppen barn som far illa är att kontinuerligt uppdatera och förstärka kunskaperna avseende orosanmälan samt följa antalet orosanmälningar som görs. Temagruppen har under våren utarbetat ett dokument som ska vara till stöd för medarbetare i samband med att en orosanmälan görs. Under hösten 2022 har ett examensarbete inom ramen för specialistsjuksköterskeprogrammet genomförts med syfte att utforska barnhälsovårdssjuksköterskornas erfarenheter av orosanmälningar, examensarbetet slutfördes i januari 2023 och under 2023 kommer temagrupp Barn som far illa att arbeta med att stärka kompetensen kring arbetet med orosanmälningar utifrån examensarbetets resultat. Temagrupp Barns delaktighet har som ett fokus att genom olika material och vetenskaplig förankring öka kunskaperna hos medarbetarna för att förstärka barnens möjligheter till delaktighet utifrån barnet bästa.

2.3.3 Barn och ungdomsenheten

Barn- och ungdomsenheten har under 2022 fortsatt implementerat arbetsätt och rutiner för att möjliggöra barns delaktighet i alla vårdmöten. Utifrån behov och mognad erbjuds barn inom barn- och ungdomsmedicinska mottagningen och barn- och ungdomshälsan enskilt samtal med sin vårdgivare/behandlare.

2.3.4 Habiliteringscentrum

Habiliteringscentrum har barnrättsombud på alla enheter. Barnrättsombuden träffas regelbundet för att stötta varandra och utbyta erfarenheter och tips med varandra. Under 2022 har några av barnrättsombuden deltagit vid olika barnrättskonferenser och därefter delgivit det till övriga ombud.

2.3.5 Kultur och utveckling

Sektionen för Kulturutveckling har ett barnrättsombud. I framtagandet av en ny kulturplan genomfördes dialog med unga kulturintresserade och en barnkonsekvensanalys. Kulturutveckling stöttar kulturskolorna i länet i fortbildning inom barnrätt. Biblioteksutveckling Region Jönköpings län arbetar vidare med ett nätverk med de folkbibliotek i länet som särskilt önskar utveckla metoder för att implementera barnkonventionen i sin verksamhet.

2.3.6 Länstrafiken

I december 2022 beslutade Region Jönköpings län att från och med den 1 januari kan en betalande resenär ta med sig fritt antal barn under sju år på sin resa. Tidigare har begränsningen varit max två barn. Genom förändringen litar villkoren bättre i samarbetet med andra län och så klart är det roligt att större familjer nu får möjlighet att resa ännu billigare.

2.4 Rätt till livet, goda förutsättningar för optimal utveckling

Barn har rätt till liv, överlevnad och bästa möjliga förutsättningar för en optimal utveckling. Vi ser till barnets hela livssituation och vid behov samarbetar vi med andra – med barnet i centrum. (Artikel 6)

2.4.1 Barn och ungdomsmedicinska mottagningen

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen har under 2022 implementerat "Överenskommelse av rutin för hälsoundersökning i samband med placering av barn och unga". Denna reviderades i samarbete med kommunal utveckling och länets socialtjänster. Syftet är att säkerställa att barnets hela hälsa ska uppmärksammas i en placeringsprocess. Exempelvis används en arbetsmetod, Barns behov i Centrum (BBIC), och som bidrar till att kartlägga barnets totala hälsa och vårdbehov.

2.4.2 Habiliteringscentrum

På habiliteringscentrum är det viktigt att insatserna upplevs meningsfulla och bidrar till att individens vardag blir hanterbar. Insatserna bidrar till god hälsa och individens utveckling. Genom att stödja individens förståelse för och tillit till sig själv, stärks individens förmåga att skapa mening och se möjligheter. Vid habiliterande insatser krävs mycket samverkan och samarbete med alla som finns i närheten av individen. Detta sker därför i hög utsträckning med familj och anhöriga, men även genom skola, övrig vård och privata aktörer.

För att ge barn och familjer så bra förutsättningar som möjligt, arrangerar habiliteringscentrum en rad föräldrautbildningar kopplat till diagnos, kommunikation och struktur i vardagen. Vissa utbildningar ges även till pedagoger och andra i nätverket kring barnen. Även syskonträffar arrangeras för att syskon till barn med habiliterande insatser ska få möjlighet att hantera sin situation.

2.4.3 Kultur och utveckling

Letterbox Club

Regionbibliotek Region Jönköpings län samverkar i utvecklingsprocesser som bedrivs för att gynna barn och unga. T.ex. inom ramen för Letterbox club sker samverkan med folkbibliotek och socialtjänst i 10 av länets kommuner och flera regionala och nationella parter. Letterbox club vänder sig till barn i utsatta livssituationer med syftet att stimulera och väcka barns nyfikenhet och lust att läsa, räkna och lära sig.

Språklust

Barnhälsovården, Regionbibliotek, länets folkbibliotek, familjecentralernas öppna förskolor samt Region Jönköpings läns logopedier samverkar i utvecklingsarbetet Språklust. Syftet är att sprida kunskap om språkutveckling, läsning som en god levnadsvana och källa till ett ökat

ordförråd, stimulera föräldrar att prat-läsa och samtala kring böcker med sina barn och uppmuntra till biblioteksbesök. Ett välutvecklat språk ökar barnets förmåga att uttrycka sig och ökar möjligheten att delta i ett demokratiskt samhälle.

Vid Barnhälsovårdens hembesök hos familjen då barnet är 8 månader får familjen foldern ”Läs tillsammans” (översatt till 8 språk), ett bokmärke som hälsar välkommen till biblioteket och gåvoboken ”Knacka på”. Språklust finns också med vid barnets hälsobesök som 5-åring i Barnhälsovården. Då deltar barnet i dialog med sjuksköterskan med fokus på högläsning och goda levnadsvanor och får gåvoboken ”Saga-sagor Fiffiga kroppen och finurliga knoppen” och en välkommenhälsning från biblioteket.

2.5 Åsiktsfrihet, delaktighet och rätt att bli hörd

Barn har rätt till delaktighet i beslut som rör dem, både i kontrollen av det egna livet och som en del av gruppen barn. Vi ska ta det som barn säger på allvar och väga det utifrån barnets ålder och mognad. (Artikel 12)

2.5.1 Barnahus

Barns rätt att bli hörd är en grundläggande princip när man misstänker att barnet blivit utsatt för ett brott. I Barnahus verksamhet finns rutiner för hur barnet ska informeras och delaktiggöras. Innan förhör och läkarundersökningar på Barnahus får barnet muntligt information om vad som ska hända och hur det går till, om vikten av att fråga om något är svårt att förstås, och om rätten att avstå eller avbryta om barnet inte vill medverka. Möjlighet att använda bildstöd finns vid dessa samtal. Efter förhör får barnet information om nästa steg i processen och tillfrågas om sin inställning till detta, vilket är ett viktigt underlag till socialtjänstens skyddsbedömning.

2.5.2 Barnhälsovården

För att främja barnets delaktighet i hälsobesöken inom barnhälsovården finns ett bildspel på 1177.se för de olika hälsobesöken (2,5 år, 3 år, 4 år och 5 år) som beskriver de olika momenten i hälsobesöken. I den kallelse som familjen får inför besöket uppmanas familjen att titta på bildspelet inför barnets hälsobesök. För att ytterligare förstärka barnets delaktighet i hälsobesöket skickas ett kort ”Hej kompis” tillsammans med kallelsen och riktar sig direkt till barnet, under 2022 har kortet reviderats så att det nu innehåller en QR-kod direkt till sidan på 1177 för att ytterligare underlätta för familjen att hitta informationen. Vid besöket beskriver sjuksköterskan de olika delarna i besöket utifrån ett bildstöd ”Tåget” med samma bilder som finns i bildspelet på 1177.se. Barnet får sedan själv bestämma i vilken ordning hen vill genomföra besöket genom att välja bland momenten. och flytta över bilden på genomfört moment till en illustrerad platta i form av ett tåg med ett lok och vagnar. När ett av momenten är avklarat flyttar barnet bilden från plattan till tåget och väljer sedan nästa moment. Som ett led i utvecklingen av bildstödet har en studie med observationer och intervjuer genomförts vid hälsobesök med fem-åringar, analys av det materialet pågår.

För att främja delaktighet och förståelse för innehållet i besöket vid en medicinsk utvecklingsbedömning har temagruppen under 2022 utarbetat en specifik bildkallelse för de barn som ska genomgå en sådan undersökning. Bildkallelsen skickas hem till familjen innan barnet ska besöka barnhälsovården.

För att kontinuerligt utforska barns erfarenhet av hälsobesöken får barn i åldern 4 och 5 år i samband med sitt hälsobesök besvara frågor avseende om de fått information som de förstod, om de som arbetade på BHV lyssnade på det som barnet ville berätta samt en övergripande fråga om hur barnet upplevde besöket. Frågorna besvaras av barnet via en digital enkät där bilder och inspelat ljud underlättar för barnet att besvara frågorna. Undersökningen genomförs vart annat år och varje BHV-enhet arbetar med den digitala enkäten under två veckor. Nedan beskrivs svar från de barn som under 2021 – 2022 besvarat enkäten.

Berättade de som jobbar här om det som skulle hända så att du förstod?

Namn	Antal	%
	117	90
	9	6,9
	4	3,1
Total	130	100

Om du fick vänta, fanns det något att göra?

Namn	Antal	%
	120	92,3
	8	6,2
	2	1,5
Total	130	100

Lyssnade de som jobbar här på det du ville säga?

Namn	Antal	%
	121	93,1
	5	3,8
	4	3,1
Total	130	100

Hur tycker du att det är här?

Namn	Antal	%
	108	83,1
	13	10
	9	6,9
Total	130	100

Spontana reflektioner från barnen när de fått frågan: ”Är det något mer du vill berätta som var bra?”

”Balansgrejen var kul och att mäta mig och väga mig och att jag hör bra”

”Tåget var bra”

”Titta i Sagasagor och få en Tryggve”

”Jag tycker det är kul att träffa er”

2.5.3 Barn och ungdomshälsan

Barn- och ungdomshälsan genomförde under våren en kundnöjdhetsenkät, där 71 barn och unga besvarade enkäten. Resultat visar att 95 procent svarade 4-5, på en skala där 5 är bästa möjliga.

2.5.4 Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna i länet erbjöd under våren under två veckor, barn och unga att besvara en kundnöjdhetsenkät. Resultat visade att 93 procent svarade 4-5, på en skala där 5 är bästa möjliga. Dock får resultat visa en ögonblicksbild då svarsfrekvens var låg. Under 2023 kommer verksamhetens kundnöjdhetsundersökning utvecklas för att fånga in förbättringsområden. Fria kommentarer tyder på att barn och unga upplever sig väl bemötta och får vara delaktiga i sin vård.

2.5.5 Habiliteringscentrum

För att säkerställa att barn, ungdomar och vuxna med kognitiva funktionsnedsättningar förstår syftet med besöket och vad som händer under besöket på habiliteringscentrum, används bildkallelsor som visar hur lokalerna ser ut, bilder på personalen de ska möta och bilder som visar vad besöket handlar om. Under besöket på habiliteringscentrum används t.ex. samtalsmatta eller andra bildstöd som är utvecklade specifikt för syftet med mötet. För att öka barns delaktighet och möjlighet att komma till tals och visa hur de känner inför olika saker, används pekkartor i samband med besök.

3. Barnets friheter och rätt till utveckling, utbildning, lek, vila, kultur och fritid

Varje barn har rätt att utvecklas till sin fulla potential utifrån sina förutsättningar, i sin egen takt och med lämpligt stöd.

3.1 Rättigheter för barn med funktionsnedsättning

Barn med funktionsnedsättning ska ges förutsättning för att leva ett värdigt och anständigt liv som främjar självförtroendet och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället på lika villkor. Deras behov av stöd ska beaktas. (Artikel 23)

3.1.1 Habiliteringscentrum

Habiliteringscentrums personal samverkar med förskola/skola kring barn med funktionsnedsättningar t.ex. gällande förhållningssätt och pedagogiska strategier för att underlätta barnens inläring, kommunikation och sociala interaktion. Hörselpedagogerna ser över ljudmiljön för barn med hörselnedsättning och synpedagogerna ser över anpassningen av barnets miljö ur ett synperspektiv.

Barn med omfattande funktionsnedsättningar har rätt till LSS-insatser t.ex. kontaktperson eller ledsagare. Dessa insatser kan möjliggöra en mer aktiv fritid för barn och ungdomar med

funktionsnedsättningar. LSS- insatser handläggs av kommunen och habiliteringens kurator förmedlar ofta kontakten mellan familj och LSS-handläggare.

3.1.2 Ungdomsmottagning

Under 2022 deltog all personal på länets ungdomar i en FUNKIs-diplomering för att öka kunskaperna kring inkluderande arbetssätt för unga med funktionsnedsättningar.

3.2 Rätt till vila, lek, kultur och fritid

Barn har rätt till vila och balans i livet mellan förskola/skola, fritidsaktiviteter och sysslor i hemmet. Barn har rätt att utvecklas genom lek. Barn har rätt till fritids- och kulturaktiviteter som är anpassade efter deras ålder och behov. (Artikel 31)

3.2.1 Habiliteringscentrum

Barn- och ungdomshabiliteringen anordnar vartannat år en föräldrautbildning i Lek och samspelsutveckling, den riktar sig till barn i förskoleåldern eller för barn med en lekutveckling i motsvarande ålder. Utbildningen tar upp olika aspekter av lek, lekens betydelse för barns utveckling, ljudmiljö och visuell miljö, anpassning av lek - lekglimtar från vardagen, autism och lek - att erövra leken för barn med samspels- och kommunikationssvårigheter.

Specialpedagogerna på barn- och ungdomshabiliteringen har regelbundet öppet lekotek eller gruppverksamhet, för förskolebarn och deras föräldrar. Syftet med träffarna är att ge barn och föräldrar möjlighet att knyta kontakter, hämta kunskap, utbyta erfarenheter och stimulera barnets lek, lust och lärande.

Personal på habiliteringscentrum strävar efter att förmedla till föräldrar, vilka anpassade aktiviteter kommunerna har, för att barnen ska få en meningsfull fritidssysselsättning.

3.2.2 Kultur och utveckling

Skapa Dans är en koreografitävling för unga dansare mellan 14 – 22 år. Tävlingsens syfte är att uppmuntra ett eget dansskapande hos amatörer samt visa på den fantastiska kreativitet, kompetens och det kunnande som finns hos dansutövande ungdomar. Skapa Dans är mer än en tävling, det är en möjlighet för unga koreografer att utveckla sitt sceniska uttryck samt träffa andra unga dansare med samma intresse. Skapa dans genomfördes i år i Jönköping.

Platsens författare är ett projekt där unga får sommarjobba som författare i tre veckor på sportlovet. De skriver under professionell handledning och verken

KulturCrew bygger på att stärka ungas rätt till kultur med arrangörskapet som metod. Skolor, fritidsgårdar, kommuner eller kulturskolor är välkomna att anamma konceptet som vänder sig till unga mellan 10-25 år. Deltagarna i KulturCrew är delaktiga i eller ansvariga för olika kulturarrangemang med stöd av en handledare.

Kulturutveckling erbjuder varje år möjligheten för ungdomar att ha feriepraktik inom olika kulturella områden. Detta gör vi på två sätt: genom att stötta kommuner, föreningar och organisationer i att arrangera feriepraktik inom kultur, och genom vår egen feriepraktik Kultursommar.

Projektet Kulturrätten arbetar för att alla barn i Jönköpings län ska få möta kultur på skoltid. Det görs med hjälp av en digital utbudskatalog som samlar en variation av kulturupplevelser som skolor kan boka till sina elever. Skolorna kan även söka bidrag från Kulturrätten som kan användas till att resa till en föreställning som arrangeras någonstans i länet, eller till att ta emot ett kulturellt inslag på sin egen skola.

3.2.3 Smålands musik och teater

Unga Spira

Samtliga föreställningar och aktiviteter som produceras av Unga Spira utgår från barnkonventionen och är skraddarsydda för publiken. Inte minst jobbas det med interaktiva inslag som låter publiken vara delaktig på olika sätt.

Smålands musik och teater (SMOT) samverkar med civilsamhället och bjuder in fria kulturutövare till våra projekt. Produktioner spelas både regionalt och nationellt och ingår i den regionala samverkansmodellen via Danssamverkan syd.

Under 2022 genomförde en särskild satsning inom dans, med fokus på nytexaminerade utövare samt unga utövare i regionen. Satsningen möjliggjordes av ett treårigt utvecklingsbidrag från Kulturrådet samt medel från Värnamo kommun och den egna verksamheten.

Maawsarts (åk 4-6)

Hiphop, dans och klassisk musik förenades i en berättelse om mästarkompositören Wolfgang Amadeus Mozart och hans familj. Elever i årskurs 4-6 fick möta musiker från Jönköpings Sinfonietta, elever från Kulturskolan i Jönköping och professionella dansare i ett mångfacetterat samarbete. Föreställningen spelades i Spira. Det kom elever från Habo, Mullsjö, Vetlanda, Gnosjö och Vaggeryd. SMOT spelade för cirka 850 elever.

Barnkulturpengen

Varje år får en årskurs från låg- respektive högstadiet möjlighet att se en gratis scenkonstföreställning producerad av Unga Spira. Detta möjliggörs av en särskild barnkulturpeng från Region Jönköpings län. Under 2022 bjöds lågstadielever in till konserten *Barnens bästa*, och högstadielever till *Tordyveln flyger i skymningen*.

Barnens bästa (åk f-3)

Barnens bästa, en allsångskonsert med Jönköpings Sinfonietta, två musikalartister och de bästa barnlåtarna från 70-talet till nu. Föreställningen spelades i Spira för cirka 3 600 elever från 11 av Region Jönköpings läns 13 kommuner.

Sång-workshop inför Barnens Bästa i Nässjö

Nässjö kommun efterfrågade en sång-workshop inför Barnens bästa. Därför anställde Unga Spira en musikalartist som besökte klasserna. Totalt fick cirka 1 500 elever ta del av workshopen.

Tordyveln flyger i Skymningen (åk 5-7)

Tordyveln flyger i Skymningen är vår första familjeföreställning och gav barn och vuxna möjlighet att uppleva scenkonst tillsammans.

Maria Gripes och Kay Pollacks radioföljetong *Tordyveln flyger i skymningen* förvandlades med hjälp av musikalnummer, dans och luftakrobatik till ett sceniskt äventyr. Med inspiration från *Stranger Things*, *Harry Potter* och *Cirque de Soleil* flyttades historien från 1970-tal till en tidlös värld fylld av gåtor och magi.

Föreställningen spelades för både skolor och offentlig publik i Spira. Skolföreställningarna sågs av 4 860 elever från 11 av 13 kommuner i Region Jönköpings län.

Tordyveln-workshop med bildkonstnär

I anslutning till Tordyveln flyger i skymningen erbjöd SMOT även en workshop inspirerad av föreställningens sceniska rum, där klasserna fick bygga egna scenrum tillsammans med en bildkonstnär. 655 elever i Nässjö kommun tog del av workshopen, som hölls på plats i klassrummen.

Dans Spira Extended

I februari tillträdde den första gruppen dansare Dans Spira Extended, den enda dansensemblen som erbjuder 8 månaders arbete för nyutexaminerade dansare i Sverige. Fyra dansare anställdes tillsammans med ytterligare en ung dansare som bor i Region Jönköpings län och även fungerar som ensembleledare och repetitör. Ensemblen medverkade i produktionerna Pow!, Prometheus och Flow, kombinerat med bland annat en klassrumsturné och sommarworkshops. Dans Spira Extended är ett treårigt projekt som bland annat ska bidra till att den unga publiken får möta unga professionella scenkonstnärer. Projektet är ett samarbete mellan Kulturhuset Spira, Kulturrådet och olika kommuner i vår region. Ensemblemedlemmarna byts ut varje år.

POW! (för gymnasieelever)

Dynamisk, musikalisk och eftertänksam. Det var ledorden för Kenny Svenssons POW!, skapad för Dans Spira Extended i nära samarbete kompositören Blasé Møller och kostymdesignern Tomas Sjöstedt. Till medryckande bastoner och i strålkastarnas ömsom skarpa, ömsom svaga sken, utforskade de fem dansarna gränserna för kropp och sinne. Vad gör alla krav på prestation med oss? Resultatet blev en uppskattad föreställning där publiken fick närma sig de unga dansarna.

I Värnamo samarbetade vi även med Kulturskolans danselever som framförde ett eget dansprogram före POW!

Pow! spelades både i Kulturhuset Spira och på turné i Värnamo.

Prometheus

Dans Spira Extended tolkade myten om Prometheus och människans sökande genom livet, tillsammans med Spirakvartetten. En dynamisk och kontemplativ dansföreställning signerad koreografen Mari Carrasco, som förenade grekisk mytologi, modern dans och rytmiska tangotoner. Prometheus spelades i Spira och Värnamo samt även på turné utanför vårt län.

Soloföreställningar med Workshop (åk 3-4)

Medlemmarna i Dans Spira Extended skapade även varsin soloföreställning med tillhörande rörelseworkshop, som genomfördes med samtliga elever i årskurs 3 och 4 i Värnamo. Totalt deltog cirka 850 elever.

Sommarklasser och workshops

Under vecka 26 arrangerades sommarklasser för barn och unga från 10 år, under ledning av Dans Spira Extended. Sammanlagt deltog 228 personer från 12 av 13 kommuner i vår region samt från Göteborg.

Flow (åk 4-5)

Flow, en kombinerad dansföreställning och workshop för årskurs 4 och 5, gav eleverna möjlighet att påverka exempelvis text och koreografi. För att möta den stora efterfrågan spelades föreställningen parallellt av två olika team.

SMOT spelade på turné i skolor i Vaggeryd, Tranås, Gnosjö, Habo och Jönköping och mötte ca 1970 elever.

Brass-bus

John Bauer Brass turnerade med en lekfull och interaktiv konsert på förskolor i Aneby, Eksjö, Gislaved, Gnosjö, Mullsjö, Sävsjö, Vaggeryd och Vetlanda. På programmet stod svängiga arrangemang av kända barnlåtar. Totalt sågs föreställningen av cirka 1 200 barn.

Kulturlov 2022

Varje år under sportlovsveckan presenterar Kulturhuset Spira ett kulturprogram för barn och unga. Syftet är att erbjuda prisvärda aktiviteter för alla som inte reser bort på lovet. Kulturlov 2022 bjöd på föreställningarna Ada och Algoritmerna, En midsommarnattsdröm och Flow, samt en öppen repetition av Maawsarts och lockade en publik på cirka 520 barn och unga.

Aktiviteter som främjar ungas eget skapande och utövande

Kulturskolan i Jönköping

Under Kulturlovet bjöd Kulturskolan i Jönköping på ett program med musik, sång och dans. Cirka 20 barn och ungdomar medverkade på scen och båda föreställningarna var utsålda. Kulturskolans bildelever gjorde även en konstutställning som visades i Spiras foajé under hela veckan.

Ung scen Spira

Ung Scen är en plattform för kulturutövare i åldrarna 16-26 år. 2022 års upplaga lockade deltagare från Jönköping, Vetlanda, Tingsryd, Nässjö och Gnosjö och resulterade i en kabareföreställning med olika dans- och musiknummer. Medverkande: *Esaeey* (dans), *Commitment 2* (Band), *Klara o Elvira* (Dans), *Through the plague* (Band), *Sky Pham* (Dans), *Tilda Athley* (Sång) samt *Dancehall queens* från Studioinmotion (Dans). Föreställningen var utsåld och sågs av 160 personer.

Länkfestivalen

Vartannat år tar Riksteatern fram nyskrivna pjäser för unga ensembler. Dessa pjäser spelas sedan av drygt 100 unga ensembler över hela Sverige. Ensemblerna består av ungdomar och möts på 15 regionala scenkonstfestivaler. Varje LÄNK-omgång avslutas med en final i Hallunda, när hundratals unga scenkonstlärare möts på Riksteatern för en tre dagar lång teaterfest. 2022 arrangerades Länkfestivalen för första gången i Jönköpings län, av Unga Spira i samarbete med Riksteatern.

Fem grupper med totalt 60 ungdomar deltog i festivalen; Vulkanteatern i samarbete med Per Brahegymnasiets dramalinje från Jönköping, Kulturskolan i Mullsjö, Drottning Blanka gymnasieskola från Skövde, teaterlärarstudenter från Göteborgs Universitet och Kulturskolan Stockholm, KAP.

4. Rätt till goda uppväxtvillkor

Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor som är gynnsamma för barnets optimala utveckling.

4.1 Föräldrars ansvar för barns utveckling, uppfostran och ekonomi

4.1.1 Familjecentral

Familjecentralen ska stödja och stärka föräldrar i sitt föräldraskap, tidigt identifiera familjer som behöver stöd samt verka för ett jämställt föräldraskap. Familjecentralerna erbjuder familjer individuellt föräldraskapsstöd, men även föräldraskapsstöd i grupp. Det individuella stödet för barn och föräldrar är mycket stor del av familjecentralens verksamhet kvinnohälsovården och barnhälsovården träffar så gott som alla blivande/ nyblivande föräldrar, Inom dessa verksamheter sker de både ett generellt och ett mer riktat program då möjlighet till extra kontroller/ samtal ges till de familjer som behöver extra stöd.

I stort sett alla familjecentraler i länet har en utarbetad rutin angående vårdplanering kring tidig upptäckt redan under graviditeten när barnmorskan identifiera att de blivande föräldrarna inte mår väl, till dessa träffar bjuds föräldrarna in, barnmorska, BHV-sjuksköterskan och andra aktörer exempelvis psykiatri och psykolog på så sätt kan en planering inför det kommande föräldraskapet skapat och ett etablerat stöd finns på plats när barnet är fött. Familjecentralerna erbjuder föräldraskapsstöd i grupp. 18 av 19 tillfrågade familjecentraler erbjuder någon form av föräldragrupper innan barnet är fött. Det kan ske genom aulaföreläsningar eller genom mindre gruppverksamhet på familjecentralen. Ämnen som berörs är amning, förlossning, andningsprofylax anknytning samt förberedelse kring föräldraskapet och samspel.

Föräldragrupper, efter barnet är fött, erbjuds på 15 av 19 familjecentralen. Ofta är det förstagsängsföräldrar som går på dessa träffar och barnen är vanligtvis 0-18 månader gamla. Aktiviteter eller ämnen som erbjuds är ofta utifrån föräldrarnas egna önskemål. Exempel på ämnen som tas upp är samspel, små barns mat, alkohol, barnsäkerhet, barn och sjukdomar, babymassage, hälsa och fysisk aktivitet, föräldrar och nätet och sömn. I föräldragrupperna

bjuds även externa aktörer bjud in till dessa träffar så som exempelvis NTF, förskolesamordnare, Röda korset, biblioteket och hälsokommunikatörer.

15 av 19 familjecentraler erbjuder ett riktat stöd till de föräldrarna som behöver extra stöd. Exempel på riktade föräldragrupper är: psykisk sköra föräldrar, tvillingträffar, adoptivgrupper, pappagrupper, unga föräldrar, föräldrar som är singlar samt föräldragrupper på somaliska, arabiska och lätt svenska.

Universella föräldraskapsprogram erbjuds på 18 av 19 familjecentraler. De två vanligaste programmen som erbjuds är International Child Development Programme, ICDP, (12) följt av Trygghetscirkeln (4), Cope (3) ABC (1) och Komet (1). Under 2022 har samtliga kuratorer erbjudits en utbildning i ICDP för att stimulera till fler föräldrastödjande insatser i grupp.

Under våren 2022 genomfördes en avslutande vernissage av påbörjad utbildning av ”En förälder blir till”. Alla deltagande familjecentraler fick tillfälle att visa upp resultat från genomförda förbättringsarbeten i utbildningen. Målet med utbildningen är att alla familjer ska känna sig välkomna när de besöker verksamheter som är till för dem. Deltagande familjecentraler var Gränna, Öxnehaga, Vetlanda, Gislaved och Eksjö. Under hösten 2022 påbörjades ny omgång av ”En förälder blir till”. Två gemensamma träffar genomfördes med inriktningarna Normmedvetenhet och Jämställt föräldraskap, stjärnfamiljer och kulturell medvetenhet. Deltagande familjecentraler var Vaggeryd, Tenhult, Råslätt, Aneby och Dalvik.

Under 2022 så genomfördes ett utvecklingsarbete med att skapa ett grundpaket för föräldrastödjande insatser i grupp, detta i syfte att erbjuda likvärdighet på familjecentralerna i länet. Resultatet är ett grundpaket med totalt 10 träffar från det graviditet tills det barnet är 3 år. Arbetet beräknas att införas under 2023.

4.1.2 Folkhälsa

DISA (din inre styrka aktiveras) är en metod för att minska depressiva symtom och stärka ungdomars självskattade hälsa. I vårt län har sektion Folkhälsa under flera år utbildat ledare i metoden till skolor. Under 2022 utbildades nio nya gruppledare.

Sektion Folkhälsa har två utbildare i metoderna Agera Tillsammans (AT) och Mentorerna i Våldsprevention (MVP). I samverkan med Länsstyrelsen i Jönköpings län bedrivs ett projekt där skolor i länet erbjuds att utbilda gruppledare i metoderna kostnadsfritt, där sektion Folkhälsa står för utbildningen och länsstyrelsen står för licenskostnaderna fram till 2024 års utgång. Under året har implementeringsprocessen pågått och ett flertal skolor i länet har fått metoderna presenterade för sig. En utbildning till gruppledare i MVP har genomförts där 15 personer från två skolor deltog. En nätverksträff i samverkan mellan sektion Folkhälsa och Länsstyrelsen genomfördes under hösten för utbildade gruppledare i de två metoderna.

4.1.3 Habiliteringscentrum

Genom att erbjuda föräldrautbildningar om diagnos och att hantera funktionsnedsättningen, ökar möjligheten att vara delaktig för patienten. Kurserna varierar i längd mellan en halv dag upp till 5 hel-/halvdagstillfällen. Ofta deltar även en vårdnadshavare med erfarenhet vid utbildningar om diagnos. De delger sina erfarenheter om hur det var att få ett barn med den

diagnosen och hur det påverkat dem. Vi erbjuder även olika utbildningar som syftar till att förbättra förutsättningarna för kommunikation och samspel i familjen t.ex. Lek och samspeletsutveckling, Seriesamtal och sociala berättelser, PECS (Picture Exchange Communication System), AKK (Alternativ och kompletterande kommunikation), TAKK (Tecken som alternativt och kompletterande kommunikationssätt).

4.1.4 Rehabiliteringscentrum

Liksom tidigare fortgår rutinen gällande att remiss skickas till kurator om patient har minderåriga barn. Kuratorskontakten omfattar patientens mående samt barnens situation. Rutin etablerad på onkologen, bröstmottagningen, kvinnokliniken samt kirurgen. Implementering pågår mot andra kliniker.

En arbetsgrupp har utsetts bland kuratorerna i Rehabiliteringscentrum i syfte att inventera informationsmaterial kring Barn som anhöriga.

4.1.5 Sektion Folkhälsa

En rad insatser har genomförts av hälsokommunikatörerna på sektion Folkhälsa.

- Pappagrupper
Hälsokommunikatörerna, sektion Folkhälsa, har genomfört pappagrupper i Jönköping och Nässjö kommuner. I Jönköping genomfördes de i samverkan mellan Flyktingsektionen och socionom. Gruppen sågs vid fem tillfällen och målgruppen var tigrinjatalande pappor.

Vid två tillfällen har hälsokommunikatörerna haft pappagrupper i Nässjö. Båda gångerna vid fem tillfällen. Det ena tillfället genomfördes i samverkan med kommunen och Höglandets Integrationsförening för somalisktalande pappor. Det andra tillfället var för tigrinjatalande pappor och genomfördes i samverkan med Nässjö kommun.
- Filminspelningar
Filmer, *Att öka barns närvaro i förskolan*, har i samverkan med Nässjö kommun spelats in på arabiska, somaliska, tigrinja dari, och engelska. Med stöd från Kommunikationsavdelningen, Region Jönköpings län, har en film om ungdomsmottagningen spelats in på språken; arabiska somaliska, tigrinja och dari samt svenska.
- Föräldrastöd
I Jönköpings kommun har *Vägledande samspel* genomförts med somaliska, daritalande, och tigrinjatalande föräldrar. Totalt 5 grupper.
- Utbildning/fortbildning
Hälsokommunikatörerna har utbildat sig i PRIMUS-programmet, ett strukturerat manualbaserat föräldrautbildningsprogram som riktar sig till föräldrar som har barn i åldern 3-6 år med olika typer av neurologiska utvecklingsproblem, i samverkan med följeforskare Berit Gustafsson.

Hälsokommunikatörerna har också fått utbildning i *Förälder i nytt land* som berör ämnen

som barns rättigheter, barns utveckling och behov, bygga relationer, barn i samhället och att vara tonårsförälder.

- Föreläsningar

Tillsammans med Barnhälsovården har hälsokommunikatörerna föreläst, i prioriterade områden, kring vikten av att vaccinationer barn.

De har också varit på en gymnasieskola i Nässjö och haft *Hälsoskola* där de, bland annat, informerat eleverna om vaccinationer. Hälsokommunikatörer deltog på *Tobaksfria dagen* i maj månad där de informerade om tobak, vita snuset, vattenpipa och konsekvenser av tobak för hälsan för 220 elever.

5. Rätt till hälsa

5.1 Rätt till bästa uppnåeliga hälsa

Barn har rätt till bästa uppnåeliga hälsa och likvärdig tillgång till hälsa-och sjukvård. Det inkluderar fysiskt, psykiskt och sexuell hälsa, barns levnadsmiljöer samt skydd från våld, missbruk och skadliga sedvänjor.

5.1.1 Barnhälsovården

I samband med det första hembesöket när barnet är ca 2 veckor gammal får föräldrar som har nyfödda barn en nyckelringsnalle, ett informationskort och information om att de kan boka om tiderna, se barnets tillväxtkurva och att de kan förbereda sig själva och sitt barn, i alla åldrar, inför besöket genom att läsa på 1177.se. Boken *Leva med barn* delas också ut till alla föräldrar som får sitt första barn. Alla barn i Region Jönköpings Län erbjuds utifrån det nationella barnhälsovårdprogrammet 17 hälsobesök från att barnet är nyfött till barnet fyller 5 år, de barn och familjer som har behov av ytterligare besök eller stöd på annat sätt erbjuds detta inom ramen för barnhälsovårdens riktade insatser.

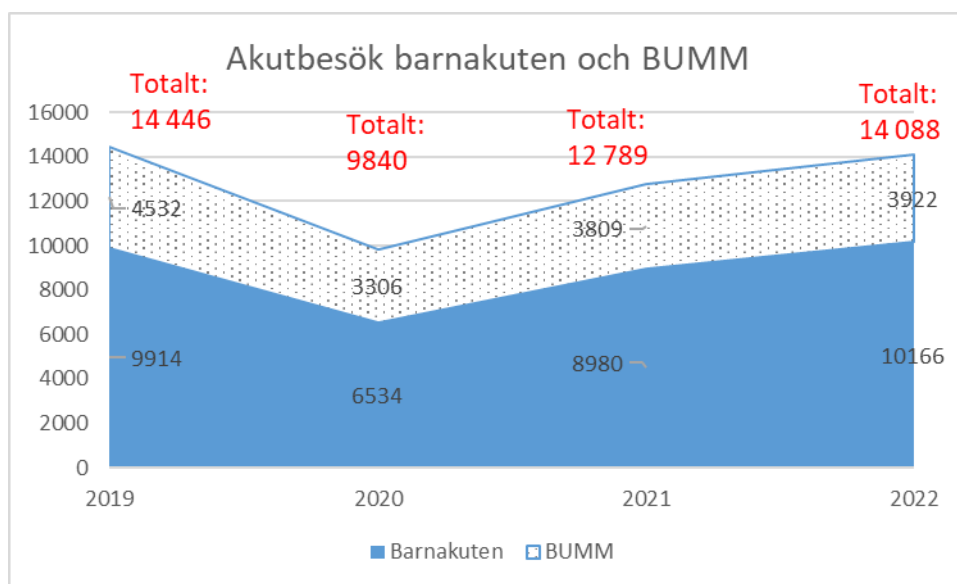
Utifrån riktade stadsbidrag och inom ramen för Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård i Region Jönköpings län, har barnhälsovården arbetat vidare för att ge alla barn bästa möjliga hälsa. Arbetet har utvecklats med utökade hembesök och hembesök i samverkan med socialtjänsten har utvecklats på allt fler familjecentraler. Hembesöksprogrammet har omfattat såväl universella som riktade hembesök. För att ytterligare utveckla arbetet med riktat stöd till de familjer som har behov av detta påbörjade två BHV-enheter arbetet med metoden *Safe Environment for every kid(SEEK)/Barnsäkert* i oktober 2019. Arbetssättet innebär att föräldrarna i samband med hälsobesök när barnet är 8 veckor, 10 månader, 18 månader, 2½ år samt 4 år får besvara ett frågeformulär med frågor om psykosociala riskfaktorer; barnsäkerhet, föräldrastress, ekonomisk utsatthet, nedstämdhet, våld i nära relationer samt alkohol. Syftet med frågorna är att på ett mer strukturerat och tillförlitligt sätt identifiera de familjer som har behov av extra stöd. 1:a september 2020 påbörjade ytterligare nio BHV-enheter arbetet med *SEEK/Barnsäkert* och med start 4 oktober 2021 arbetar nu alla BHV-enheter med *SEEK/Barnsäkert*. Under 2022 har arbetet med *SEEK/BarnSäker* ytterligare utvecklats och är nu en del av barnhälsovårdens ordinarie arbete.

När barnet är åtta veckor erbjuds alla mammor ett samtal kring psykiskt mående utifrån en depressionsskal utformad för nyblivna mammor. Tre BHV-enheter i regionen startade under hösten 2020 upp arbetet med enskilt föräldrasamtal med den icke födande föräldern utifrån det material som finns beskrivet i den nationella Rikshandboken för Barnhälsovården. Under våren 2021 startade ytterligare fyra BHV-enheter med detta arbete för att på bästa sätt också ge individuellt stöd till den icke födande föräldern. En utvärdering under våren 2022 har genomförts att ge ytterligare kunskaper kring underlättande faktorer vid ett breddinförande och planeringen är att breddinförander genomförs under 2023.

För att öka vaccinationstäckningen har arbetet med information kring vaccinationer utvecklats. Arbetet med att stärka personalens kompetens och bemötande i samtal med föräldrar som är tveksamma till vaccinationer har utvecklats vidare utifrån utarbetade riktlinjer inom ramen för Temagrupp Vaccinationers arbete.

5.1.2 Barnkliniken

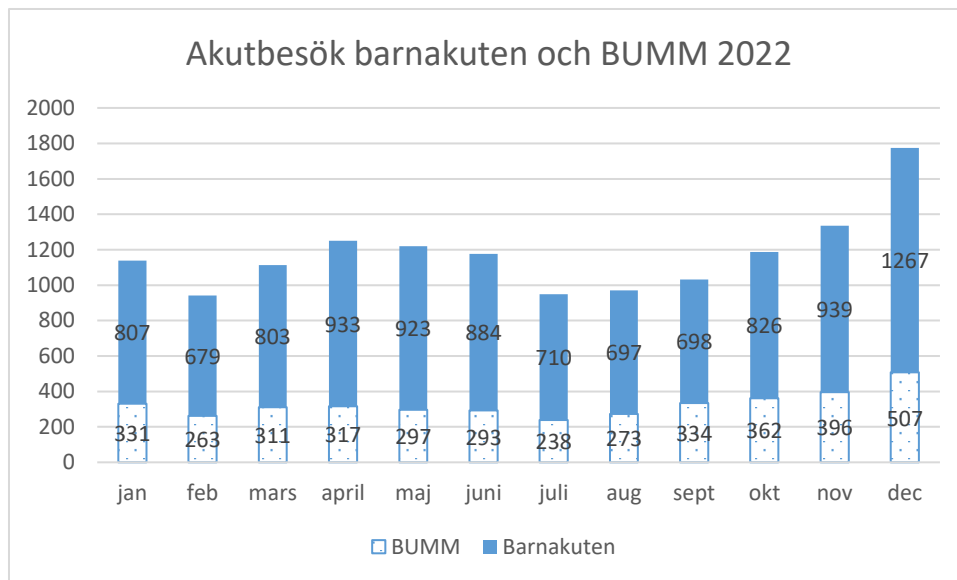
Söktrycket på barnakuten gick ner under coronapandemin men har under 2022 stigit till rekordnivå med en anhopning av akutfall under kvällstid. Den stora mängden patienter i kombination med att barnakutens lokaler är sämre fungerande sedan ombyggnader under pandemin på akutmottagningen.

Diagrammet visar antal akutbesök till barnakuten och BUMM från 2019 till 2022

Barn har generellt varit mindre sjuka i Covid-19 än vuxna. Under den stora spridningen av omikronvarianten i början av 2022 insjuknade även flera spädbarn och behövde övervakas inneliggande. Vårdtiderna var generellt korta. Antalet fall av den svåra inflammationskomplikationen MIS-c (Multi Inflammatory Syndrom in Children) har minskat betydligt under 2022. Den största påverkan på barnsjukvården av coronapandemin har varit en ökad sjukfrånvaro bland medarbetarna.

Under 2020 var det 6534 besök på barnakuten och 3306 akutbesök för barn under ett års ålder på länets Barn- och ungdomsmedicinska mottagningar (BUMM) totalt 9840. Under 2022 var det 10 166 besök på barnakuten och 3922 besök på BUMM:s mottagningar i länet, totalt, 14088 - en ökning med nästan 1300 besök sedan 2021.

Diagrammet visar antal akuta besök till barnakuten och BUMM för 2022 uppdelat per månad.

Barnanpassad vård

I början av 2022 blev barnkliniken godkänd som en barnanpassad verksamhet enligt ett nationellt koncept "Barnanpassad vård" www.barnanpassadvard.se. Fem olika områden granskades: vårdprocess och organisation, miljö, trygghet, delaktighet och information, lärande, inflytande och påverkan, rättigheter. Det genomfördes en egen granskning där barn och vårdnadshavare var med och bidrog med input. Verksamheten granskades också av en extern klinik (barnkliniken i Norrköping). Alla godkända verksamheter får reservationer av det nationella nätverket, områden att jobba vidare med. Under hösten åtgärdades reservationerna på barnkliniken och därigenom blev barnkliniken i Jönköping den första barnkliniken i landet som är godkänd och som också åtgärdat sina reservationer.

Barnrond

I oktober 2022 genomfördes en barnrond i barnklinikens lokaler på Länssjukhuset Ryhov i Jönköping. Barnen uppmärksammade en hel del saker som kommer åtgärdas under 2023. Bland annat uppmärksammade barnen att alla skyltar sitter högt upp i taket och är svåra att se. En dialog har påbörjats med regionfastigheter för att titta på vad som är möjligt att genomföra.

5.1.3 Tillgång till hälso- och sjukvård

För att följa upp barnets rätt till likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård mäts bl.a. vårdgarantin och andra nyckeltal för barn.

Nyckeltal	Mål	Utfall 2018	Utfall 2019	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022
Andel barn 1- 18 år som omfattas av vårdgarantin som fick komma på ett läkarbesök i primärvården inom 7 dagar (Helår) <i>*Från och med 1 januari 2019 är vårdgarantin ändrad till 3 dagar</i>	100 %	93,2 %	92,8 % *	91,9 %	89,9 %	88,8 %
Andel barn under 18 år som får träffa läkare och är färdigbehandlad på barnakuten inom 4 timmar	80 %	82 %	88 %	87 %	87 %	87 %
Andel barn under 18 år som omfattas av vårdgarantin och utfört planerat läkarbesök i specialiserad vård inom 60 dagar (Barnklinik, helår)	80 %	81,7 %	81,9 %	79 %	82 %	75 %
Andel barn under 18 år som fått en tid inom 60 dagar inom specialiserade vården (Barnmottagning, helår)	80 %	90 %	91,6 %	93 %	89,7 %	83 %

Tillgänglighet inom Barn och ungdomsmedicinska mottagningen

Tillgängligheten inom BUMM har under 2022 varierat. Till nybesök inom 60 dagar ses måluppfyllelse samtliga månader förutom augusti och september. Till återbesök ses fortsatta utmaningar, med ett medelvärde på att 72 procent får återbesök inom satt måldatum. Målsättning till återbesök är 90 procent. Vakanser och sjukskrivningar har påverkat tillgängligheten, där akutbesök och nybesök prioriteras. Utvecklingsarbete pågick under hela 2022 som del i kapacitets- och produktionsstyrningen, i förbättrade arbetssätt för att nå en bättre tillgänglighet till återbesök.

5.1.4 Barnsjukvård

Målsättningen för inläggande vård av barn är att barn ska vårdas i barnanpassad miljö av barnkompetent personal. Det finns en överenskommelse som innebär att barn som behöver sjukhusvård mer än två dygn eller har samtidig annan komplicerad sjukdom eller funktionsnedsättning ska vårdas på barnkliniken Ryhov. Utvärdering av efterlevnaden till överenskommelsen följs upp kontinuerligt.

Under 2022 genomfördes utbildning för de verksamheter som vårdar barn i slutenvård för korta vårdtider i exempelvis Eksjö och Värnamo. Utbildning i verktyget Pediatric Early Warning Score (swe-PEWS), ett nationellt verktyg för att uppmärksamma försämring hos barn i slutenvård.

Det finns en del uppskjuten vård och ett antal barn som väntar på magnetkameraundersökningar, barnortopediska operationer, skopier och tandbehandlingar. En kökortningsinsats för att minska köerna till skopi genomfördes under slutet av 2022.

Under 2022 har totalt 9 barn i länet avlidit, (2021, 9 barn och 2020 totalt 17 barn). Att barn dör är tack och lov relativt ovanligt, majoriteten av barnen hade bakomliggande sjukdomar som påverkade deras möjlighet till överlevnad.

Arbetsätt som infördes under coronapandemin har blivit en ny rutin i verksamheten.. Barnkliniken införde sederling med hjälp av Dexdor i samverkan med narkos och radiologen. Metoden är välfungerande för barn och familjer men innebär en ökad arbetsbelastning för barnkliniken medarbetare, där hela kliniken hjälps åt att bemanna dessa tider. Utredning pågår tillsammans med operation/IVA, ortoped- och barnklinik av möjligheterna att samverka runt en sederingsenhet för smärtsamma procedurer som inte kräver sterila förutsättningar på operation

5.1.5 Barn- och ungdomshälsan

Under 2022 genomfördes en extern utredning gällande hur barn och unga med psykisk hälsa ska kunna få stöd via en primär vårdnivå inom Region Jönköpings län. Beslut togs att barn- och ungdomshälsan ska byggas ut successivt och på sikt motsvara en primär nivå. Första linjen med tidiga insatser ska bibehållas med en god tillgänglighet men barn och unga ska även kunna få kontakt och insats under längre tid. Målgruppsbeskrivning för den primära nivån är barn och unga med lindriga till medelsvåra psykiska besvär och psykiatriska tillstånd. I december gjordes en första analys om risker och möjligheter men arbetet med uppbyggnaden kommer under 2023 intensifieras.

Under 2022 fick 53 procent en medicinsk bedömning inom 3 dagar, via En väg in, barn och unga, psykisk hälsa. Barn- och ungdomshälsan har under året aktivt planerat och styrt sina verksamheter så att ett första återbesök ska kunna erbjudas inom 14 dagar. Detta uppfylls i större omfattning och "trafikljus" har utvecklats för att snabbare kunna sätta in åtgärder vid en försämrad tillgänglighet. Detta har varit en del i verksamhetens kapacitets- och produktionsstyrning.

Under året har 236 stöd- och behandlingsprogram startats upp via Stöd- och behandlingsplattformen. Dessa program är "Goda vanor för ditt barns mående", "Möt ditt barns oro" och "Ångesthjälpen ung".

5.1.6 En väg in – Barn och ungas psykiska hälsa

En väg in, barn och unga, psykisk hälsa har i syfte att säkerställa tillgänglighet till en likvärdig och jämlik bedömning av barn och ungas psykiska ohälsa och att barnet ska erbjudas rätt insats, på rätt vårdnivå, utan fördröjning. En systematisk intervju och ett normerat frågeformulär ligger till grund för triagering till rätt vårdnivå, eller hänvisning till barnhälsovård, elevhälsa eller socialtjänst. Målgruppen är barn och unga upp till 18 år med lindrig till svår psykisk ohälsa. Verksamheten bedrivs i samverkan mellan barn- och ungdomshälsan (BUH) och barn- och ungdomspsykiatriska kliniken (BUP).

Införandet av ett strukturerat och systematiskt bedömningsinstrument vid triagering av vårdnivå har medfört en ökad patientsäkerhet och mer likvärdig bedömning ur ett länsperspektiv. Det har även inneburit en ökad kvalitet och tydligare information kring nästa steg för familjen. Vid enkätuppföljning både hösten 2020 och sommaren 2022 framkom att vårdnadshavare känner sig lyssnade till och anser att de får ett gott bemötande då de har kontakt med enheten. Under 2021 och 2022 har enheten genomfört ett utvecklingsprojekt för att öka kvalitén på de bedömningar som görs i både det akuta och planerade spåret. Projektet har bl.a. innehållit journalgranskning, analys av problem och utbildningsinsatser. Slutsatsen är att det ökat kvalitén på de bedömningar som görs samt att mer tydliga rutiner och genomarbetade intervjuguider gett en ökad trygghet hos medarbetare.

5.1.7 Familjecentraler

För att bidra till en jämlik hälsa hos barn och familjer har utbildningsinsatsen ”En förälder blir till” pågått under året. Insatsen har skett i samverkan mellan Länsstyrelsen, Kommunal utveckling och Region Jönköpings län. Syftet var att ge stöd till ett jämlikt föräldraskap, utifrån normmedvetet förhållningsätt där bemötande är en viktig del. Verktuget främjar samverkan mellan olika professioner samt bidrar till att utveckla redan befintliga föräldrastödsmetoder. Utvärdering av utbildningsinsatsen visade att utbildningen var mycket uppskattad bland medarbetare och de upplevde en ökad kunskap om jämlik hälsa samt att det ledde till en ökad samverkan på familjecentralerna.

5.1.8 Habiliteringscentrum

På habiliteringscentrum är det mycket viktigt att förebygga undernäring, övervikt, trycksår, ohälsa i munnen samt minska smärta, för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning. Habiliterande insatser är främst fokuserade på att förebygga och upptäcka problem i tid, för att bibehålla eller förbättra funktionsgrad om möjligt. Habiliteringscentrum registrerar därför insatser i flera nationella kvalitetsregister, för att säkerställa att patienterna får rätt uppföljning på ett standardiserat sätt. I vissa kvalitetsregister görs registreringen tillsammans med andra kliniker, vilket bidrar till en sammanhållen process, detta gäller t.ex. för grav hörselnedsättning där vi samverkar med audionommottagningen. Registret för hörselnedsättning hos barn syftar till att barn med permanent hörselnedsättning på minst ett öra, samt de som opererats med cochleaimplantat, ska ha lika god språkutveckling som hörande barn.

Via SKRS (Svenskt Kvalitetsregister för Rehabilitering vid Synnedsättning) identifieras remisskriterier, åtgärder, metoder, ledtider och insatsernas effekt i syfte att säkerställa att ”Rätt patient får rätt behandling i rätt tid av rätt behandlare”.

Kliniken har en tydlig rutin för orosanmälan vid misstanke om att barn far illa, arbetssättet är detsamma även vid oro för vuxna patienter. Regionens rutiner för barn som anhöriga efterföljs vid behov fylls familjeformulär i för vuxna patienter med barn.

5.1.9 Barn- och ungdomspsykiatri

Under 2022 har stort fokus lagts på ökad tillgänglighet till BUP. Beslut har tagits om att bygga ut och förstärka den primära nivån för barn och ungdomar med psykisk sjukdom, ett arbete som startat upp och kommer pågå intensivt även under 2023. Andra åtgärder som gjorts

under 2022 och som gett god effekt på tillgängligheten till BUP är t ex nya digitala arbetssätt för genomförande av föräldrautbildningar och köp av utredningar genom externa leverantörer. PLUSS (Psykisk hälsa Lärande och Utveckling Samverkan Små barn) är ett annat arbete som pågår för att öka tillgängligheten och etablera metoder för insatser och behandling till små barn med utvecklingsrelaterade svårigheter utan krav på diagnos. Verksamheten har också beslutat att förstärka läkarbemanningen inom slutenvården för att stabilisera akutvården och därmed också förbättra kontinuiteten för barnen i öppenvården.

Den nationella Kunskapsstyrningen präglar alltmer utvecklingen inom BUP och regionens specialistpsykiatri. Nätverk och roller etableras för implementering av nya arbetssätt för att skapa värde i mötet med de barn och ungdomar vi möter. En struktur finns utformad för att fortsätta implementera vård- och insatsprogram samt följa upp kliniska resultat och kvalitetsindikatorer, som ett balanserande mått till uppföljning av tillgänglighet och väntetider.

Tack vare regionens satsning har alltfler barn och unga fått hjälp, under 2022 var 4900 patienter i kontakt med BUP. Motsvarande siffror för föregående år var 4500 patienter (2021), 3900 patienter (2020) och 3400 patienter (2019).

5.1.10 Giftfri sjukvård för barn

Barn har rätt till en sund livsmiljö och deras exponering för skadliga ämnen ska vara så liten som möjligt. Därför arbetar Region Jönköpings län med att ersätta sjukvårdsmaterial och andra produkter som barn kan komma i kontakt med till material och produkter som inte innehåller skadliga ämnen. Miljökrav ställs i upphandlingar som bidrar till en så giftfri sjukvård för barn som möjligt och kraven följs upp för att säkerställa att de följs.

Verksamheterna kan bland annat avropa lekmaterial och belöningsleksaker utifrån aktuella avtal, där avancerade miljökrav har ställts. Gällande sjukvårdsmaterial för barn har flera produkter som innehåller skadliga ämnen ersatts och upphandlare arbetar för att få in fler produkter på avtal, där krav kan ställas på dessa.

5.1.11 Patientnämnden

Under 2022 inkom 1167 synpunkter och klagomål till patientnämnden. Utav dessa var det 116 ärende som gällde barn 0-17 år, vilket är fler barnärende än tidigare. Det är nästan uteslutande föräldrar som inkommer med synpunkterna till patientnämnden, i enstaka fall har barnet själv inkommit med synpunkter. Barn förekommer inom alla verksamheter inom hälso- och sjukvården och möter såväl barnspecialitet som vuxenspecialitet. De synpunkter som inkommit under 2022 har bland annat handlat om att man upplevt en bristfällig bedömning eller undersökning av sitt barn och man att i dessa situationer inte blivit lyssnade till som förälder. Många föräldrar efterfrågar information och vill bli lyssnade till och att deras reflektion och upplevelse gällande barnets vård tas tillvara. Många ärenden har också handlat om väntetider till att komma för utredning och behandling inom barnpsykiatri.

5.1.12 Folktandvården

Folktandvården Region Jönköpings län arbetar aktivt med målet om att alla barn och ungdomar ska ha en frisk mun. I vårt uppdrag ingår att utbilda både barn och vårdnadshavare för att de själva ska kunna påverka barnens munhälsa i en positiv riktning. Folktandvården

strävar alltså efter en ökad patientdelaktighet, där de själva ska få en ökad insikt om hur de genom goda vanor skapar förutsättningar för en frisk mun.

Folktandvården följer både tandvårdslagens och barnrättslagens krav och intentioner. Sedan 1 januari 2020 gäller barnkonventionen som svensk lag. Barnrättslagen ska säkerställa att barnets rättigheter uppfylls på alla nivåer inom bland annat offentlig verksamhet, varför Folktandvården under 2022 infört barnrättsombud på samtliga kliniker.

Även om det förebyggande arbetet ger positiva resultat på befolkningsnivå ser vi att skillnaderna i kariesförekomst inom länet är stora inom samma åldersgrupp. Våra vårdgivare riskbedömer samtliga barn i samband med varje undersökning och anpassar deras stöd efter behov, med målet om att Folktandvården ska ge en jämlik vård.

Under 2022 har de nya nationella riktlinjerna för tandvård utökats med rekommendationer även för barn. Socialstyrelsen lyfter fram fyra viktiga punkter för den uppdaterade versionen:

- Det är viktigt att bedöma risker och behandla orsaken till problemen
- Tandvården är viktig för att förebygga ohälsa
- Tandvården behöver samverka mer med andra aktörer
- Munhälsan och tandvården behöver bli mer jämlik

Hur Nationella Riktlinjer prioriterat den kariesförebyggande åtgärden fissurförsegling, som tidigare utförts på samtliga barn i Folktandvården Region Jönköpings län, har lett till att vårt vårdprogram för barn och ungdomar under 2022 reviderats. Numera ska endast barn och ungdomar fissurförseglas i undantagsfall på individuell indikation. Rekommendationen att fissurförsegla en stor population har alltså helt tagits bort. Folktandvården arbetar för att styra vården att bedrivas mer kunskapsstyrt. Vårdprogrammet i övrigt för barn och ungdomar har utvärderats under 2022 och kommer revideras under 2023 med målet om ökad patientdelaktighet, mer kunskapsstyrd vård, höjd vårdkvalité och fler friska barn och ungdomar.

5.1.13 Ungdomsmottagning

Ungdomsmottagningar har förstärkt kuratorstjänster- och barnmorsketjänster på de fysiska ungdomsmottagningarna samt ökat antal lediga tider i den digitala mottagningen UM online. Samtidigt pågår planeringsarbete för en länsdelsmottagning på Högländet. Kuratorer och barnmorskor i samtliga länsdelar har påbörjat utbildning i sexologi. Alla dessa aktiviteter utgår från målet med likvärdig tillgång till stöd och hjälp för länets alla ungdomar, oavsett bostadsort.

5.1.14 Bästa platsen att leva på! – barn och unga

Sveriges kommuner och Regioner (SKR) håller samman det nationella utvecklingsarbetet Strategi för hälsa. I Jönköpings län har en inriktning för arbetet förankrats i ledningssystemet för samverkan mellan länets kommuner och Region Jönköpings län. Under 2020 inleddes ett lärande nätverk, Bästa platsen att växa upp, leva och bo på, med syfte att påbörja ett fördjupat arbete inom tre prioriterade områden i nära samverkan: fullföljda studier, psykisk hälsa och

fysisk aktivitet. Sedan 2022 benämns det lärande nätverket Bästa platsen att leva på! – barn och unga.

Målet är en förbättring av de tre prioriterade områdena med två procentenheter per år. Genom ett lärande nätverk är målsättningen att skapa förutsättningar för en mötesplats för samverkan där kommun, region och civilsamhälle kan mötas i gemensamma utvecklingsarbeten. Som inspiration i arbetet har Region Jönköpings län möjliggjort erfarenhetsutbyte och lärande tillsammans med Skottland och Cincinnati.

Exempel på medverkande team under 2022

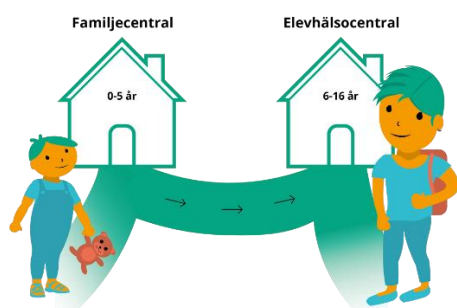

Här kommer storken - För att nå ett jämlikt föräldraskapsstöd skapades utbildningspaketet *Här kommer storken* som är ett material för att personal på familjecentraler ska kunna ge föräldrastödjande insatser i grupp. Ett omfattande arbete som har tagit sin tid men som nu är klart och används.

Framgångsfaktorer är samordnarfunktionen i Martina Larsson, Familjecentralen som fysisk plats med alla olika professioner samt att hela länet gått i detta gemensamt och i samverkan med föräldrarna.

Närvaro i skolan – Attarpsskolan i Bankeryd har varit med från start 2020 och kommer att fortsätta framåt. De utvecklar hela tiden sitt förbättringsarbete och hittar flera delar i det *frånvaro – problematisk frånvaro – de som är i skolan men inte går på lektionerna (ingen frånvaro i systemet men ändå inte närvarande* i undervisningen) De är ett gott team på skolan där båda rektorerna är aktiva och driver arbetet framåt tillsammans med kurator. Hålla i och hålla ut har lönat sig här.

Elevehälsocentral - Under hösten 2021 påbörjades ett arbete med att lägga grunden för tankarna med en Elevehälsocentral. Arbetet har lett fram till att fyra stycken arbetsgrupper under hösten 2022 påbörjat sitt arbete och själva piloten kommer dra igång under våren 2023. Målet är att bidra till att alla barn har samma möjligheter att må bra, vara friska, utvecklas och lära, ha en meningsfull fritid och växa upp i ett tryggt hem.

Gemensamma utökade hembesök – Genom att göra gemensamma och utökade hembesök, kurator och barnhälsovårdssjuksköterska, från Familjecentralen vill man så tidigt som möjligt nå föräldrar med barn 0-5 år i ett tidigt skede av deras föräldraskap och på ett lättillgängligt sätt ge relevant föräldraskapsstöd. De förändringar som genomförts i Nässjö kommun är utökat hembesöksprogram där BHV-sjuksköterska och kurator gör hembesök tillsammans när barnet är nyfödd, 4 månader, 8 månader samt 15 månader förstagångsföräldrar och föräldrar med första barnet fött i Nässjö kommun. Sedan start 2020 i Nässjö kommun arbetar nu, 2022, alla våra kommuner i länet på något sätt med de gemensamma hembesöken. De anpassas efter kommunernas resurser och behov.

5.2. Rätt till rehabilitering till barn som farit illa

Barn som har utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande, övergrepp eller väpnad konflikt har rätt till fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning i en miljö som främjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

5.2.1 Barnahus

Barn som varit utsatta för våld eller sexuella övergrepp har möjlighet att få krisstödsamtal, ca tre tillfällen, med barnahus psykolog (bemannas av Rehabiliteringscentrum – Alternativ till våld (ATV)). Eftersom vålds- och sexualbrott mot barn även kan medföra en kris för övriga familjen, finns möjlighet till krisstöd också för föräldrar eller syskon vid behov. I de fall erbjudandet initieras av Barnahus har det föregåtts av en samverkan med socialtjänsten för att undvika att insatser från olika aktörer krockar med varandra. Det finns även möjlighet för professionella vuxna att samråda kring barnets behov av stöd och behandling vilket kan leda till insats utanför Barnahus, tex inom hälso- och sjukvården eller socialtjänstens öppenvård.

5.2.2 Ungdomsmottagning

Ungdomsmottagningarna har tillsammans med Länsstyrelsen, Jönköping Academy och Folkhälsa startat projektet "Förbättrat stöd och behandling vid sexuellt våld". Syftet är att kartlägga behov, befintliga resurser samt genom samskapande ta fram förslag på insatser och förbättringar till stödjande insatser i samband med sexuellt våld (oavsett ålder, könsidentitet eller relation) i Jönköpings län. I december 2022 deltog personal från ungdomsmottagning i en workshop för att identifiera behov av fortsatta förbättringsarbeten.

6. Region Jönköpings läns barnrättsbaserade verksamhet

I budget med verksamhetsplan 2022 framgår att Region Jönköpings län arbetar efter FN:s barnkonvention. Det övergripande målet är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska mötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Kunskap om barnets rättigheter ska hållas levande och utvecklas inom alla delar i Region Jönköpings län. Barnrättsarbetet leds av en styrgrupp med

representanter från olika verksamheter i regionen. Den strategiska stödfunktionen stödjer verksamheterna vid införandet av barnrättsombud med utbildningsinsatser, material, information och erfarenhetsutbyte. För att arbetet ska fungera krävs att verksamheternas chefer tillsammans med barnrättsombudet bedriver barnrättsarbete inom de olika enheterna.

För att kunskap om barnets rättigheter ska hållas levande och utvecklas inom alla delar av verksamheten finns en handlingsplan för arbetet. Styrgruppen för Barnkonventionen samordnar arbetet utifrån handlingsplanen och sprider aktiviteter i respektives verksamheter. Handlingsplanen har speciellt fokus på utbildning och fortbildning av personal, barnsättsombud i varje enskild verksamhet, barn och ungas delaktighet samt barn som anhöriga.

6.1 Barnrättsombud

Inom Region Jönköpings län finns nu ca 280 barnrättsombud. I oktober 2022 genomfördes en utbildningsdag kring barnkonventionen för nya barnrättsombud. Folkvandvården gjorde en stor satsning under året och utbildade ytterligare 23 barnrättsombud.

Under vår och höst 2022 genomfördes nätverksträffar för barnrättsombuden. Genom att ha barnrättsombud på samtliga enheter i Region Jönköpings läns alla verksamheter kommer barnets bästa att ständigt finnas som ett medvetet perspektiv i arbetet. Uppdraget för barnrättsombud är:

- Barnrättsombudet ska tillsammans med sin chef informera och stödja den egna enheten och bidra till att barnkonventionen kommer i praktisk tillämpning med ett aktivt barnperspektiv och en god barnkompetens, på kort och lång sikt. Utbildningspaket finns som hjälpmedel.
- Barnrättsombudet ska arbeta praktiskt med förbättringar så att barn och ungdomar som är patienter, anhöriga, närstående eller medborgare får ett bra omhändertagande, god tillgänglighet och åldersanpassad information i en god miljö.
- Barnrättsombudet ska särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd om barnet har en förälder som har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, ett missbruk av alkohol eller annat beroendeframkallande medel. Detsamma gäller för barn vars föräldrar plötsligt eller oväntat dör (HSL 5 kap.7§).
- Barnrättsombudet kan vara ett stöd till medarbetare som avser göra en anmälan om misstanke om att ett barn far illa. FAKTA dokumentet ”Barn som far illa eller misstänks fara illa” utgör det kliniska stödet i arbetet.
- Barnrättsombudet kan bära ”knappen” med texten BARNRÄTTSSOMBUD på sina arbetskläder. Detta ger en markering till omgivningen om att här är en person med ett specifikt uppdrag för barn.

6.1.1 Exempel från arbeten som barnrättsombuden bedriver inom den egna verksamheten

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen i Eksjö

För att kunna informera barnen som besöker mottagningen vad som kommer att hända vid deras besök samt underlätta besöket görs följande:

- I ett mer ungdomsanpassat väntrum har information satts upp rörande barn och ungas rätt till delaktighet, rätt till att få tala ensam med personalen och att personalen har tystnadsplikt.
- I båda väntrummen finns information uppsatt som beskriver att man arbetar utifrån barnkonventionens grundkrav; barns bästa, delaktighet, icke diskriminering, prioritering och ansvar, information och hela barnets utveckling.
- Till vissa kallelser finns bildstöd att använda, exempelvis vid EKG, blodtryck och spirometri. Till stickskolan finns en specifik bildkallelse.
- Man använder informationsfolder från Barn- och ungdomshälsan om rädsla till barnen i stickskolan.
- Nya barninformationsfoldrar till stickskola och enures är färdiga. I dem får man information om vad som kommer att hända under besöket som man kan titta på hemma tillsammans med barnet.

När man kommer till mottagningen möts man av ”Pippi Långstrump” som visar var barnen och familjen ska anmäla sig och det finns även fotsteg i golvet som visar hur man kommer ut från avdelningen. I analysrummet finns avledning i form av en TV och för det mindre barnen används såpbubblor som avledning. Efter utförd åtgärd får barnen en belöningspresent .

Sjukhusclownen Plopp kommer varje måndag vilket uppskattas av både stora och små.

Intesivvårdsavdelningen i Eksjö

På IVA i Eksjö fortgår arbetet med att möta barn som anhöriga så deras möte med den anhörige och IVA blir ett bra möte.

På avdelningen ser man alltid till att den anhörig ser proper ut och inte ligger blottad. Innan barnen ser sin anhörige förbereder personalen dem genom att berättar att deras syskon/förälder/far eller morföräldrar har en slang som hjälper dem att andas och att så länge de har den kan de inte prata eller svara men att de hör allt som sägs.

Inne på salen berättar personalen exempelvis om vad de olika slangarna är till för ,att i den slangen får de "välling" så de inte blir hungriga och att i den slangen kissar de - så det inte blir blött i sängen. Personalen är också mån om att svara på barnets frågor. Barnen får alltid *Min Bok* som är tänkt att kunna användas när föräldrar, personal eller andra ska prata med barnet om mammas/pappas/syskonets sjukdom. Tyngdpunkten ligger då på hur barnet upplever situationen och hur de kan få hjälp att bearbeta tankar och intryck. Min bok passar för barn mellan cirka 4–10 år. Personalen visar boken för barnen och föräldrarna och förklarar dess syfte. Tycker

föräldrarna att det är okej bjuds barnen på Piggelin. Om barnen vill kan de få prova stetoskopet, antingen på personalen eller på valfri person.

På IVA skriver man i journalen om patienten har minderåriga barn och vilka åldrar de har. Detta för att uppmärksamma barn som anhöriga och att om behov uppstår kunna göra en orosanmälan till socialtjänsten.

Vid jul får de ineliggande barnen en julklapp från Barnkliniken och vid behov även de barn som är anhöriga.

Neonatalavdelningen

På neonatalavdelningen på Ryhov har man under år 2022 bland annat infört nollseparation, vilket innebär att man så långt det är möjligt ska samvårda de nyfödda barnet och modern, framförallt under de första två timmarna.

Man har också utvecklat stöd för syskon till sjuka barn. Detta för att de ska känna sig mer uppmärksammade och sedda på avdelningen. De får välja en liten present när de är på avdelningen hos sitt syskon, de har möjlighet att vara på lekterapi och de har möjlighet att prata med specialpedagoger på lekterapi om till exempel oro för sitt sjuka syskon. Detta lyfts i personalgruppen så att alla ska tänka till lite mer hur syskonen upplever situationen på avdelningen och hur de mår när ett syskon är sjukt. Alla ineliggande barn samt syskon får varje år varsin julklapp.

En förnyelse av neonatalmottagningens rum med aktivitetstavla samt nya leksaker har gjorts. Man har också infört att alla barn som kommer på återbesök till neonatalmottagningen får välja en liten present efter besöket. Neonatalavdelningen har fått godkänt att göra iordning en del väggar på avdelningen så de ska se mer trevligt och inbjudande ut för barnen, exempelvis vid neonatalmottagningens väntrum. En regelbunden genomgång av syskonens lekhörna genomförs där förnyelse av leksaker och spel med mera görs.

Man fortsätter försöka utföra läkarronder tillsammans med föräldrar, så ronderna blir familjecentrerade. Personal går regelbundet vidareutbildningar till specialister inom barn och ungdom, samt neonatalvård.

6.2 Barn som anhöriga

Barn som anhöriga är ett nationellt utvecklingsarbete av stöd till barn och unga i familjer där föräldrar eller annan vuxen i barnets direkta närhet har missbruksproblem, psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom/skada eller som oväntat avlider. Arbetet i Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) sker på uppdrag av regeringen och ska bidra till sådant stöd att anhörigas svårigheter inte inkräktar på barnets hälsa, utveckling och skolgång. Vi i Region Jönköpings län deltar vid Nka:s arbete med Barn som anhöriga och i dess nätverk. Modellen Föra barnen på tal används för att stödja patienterna i sin föräldraroll. Beardslee familjeintervention och BRA-samtal är andra metoder som använder för att synliggöra barnen och som stöd i samtal med barn. Utbildning i BRA-samtal erbjuds varje år.

För att säkra barnets rätt till information, råd och stöd när en familjemedlem avlider och för att knyta an till fortsatt möjlighet till råd och stöd fortsätter arbetet med Akutprocessen Barn i

sorg fortsätter att utvecklas för att underlätta samarbetet mellan ambulans, räddningstjänst, akutmottagning, vårdcentral, polis, sjukhuskyrka och i förekommande fall POSOM-grupp.

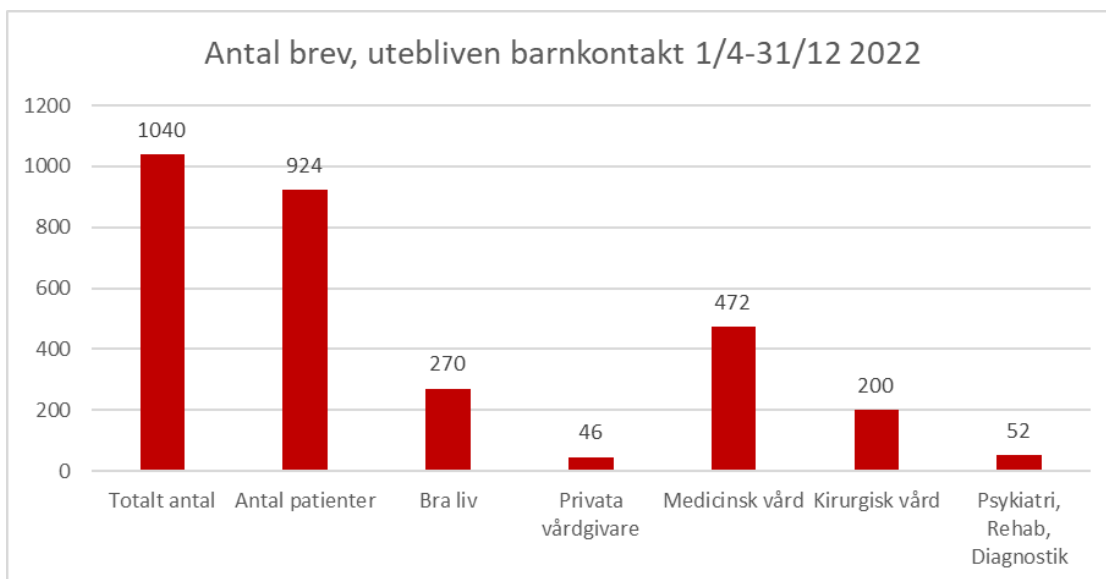
Barnrättsombuden arbetar kontinuerligt med barn som anhöriga och barn som patienter.

6.3 Barnskyddsteam

Region Jönköpings län har uppmärksammat behovet av att skapa ett Barnskyddsteam som stöd till personal, i syfte att inom området barn som far illa, öka kunskapen inom hälso- och sjukvården samt förbättra samverkansrutiner såväl internt som externt. Ett länsövergripande multidisciplinärt barnskyddsteam startade 2019 i och med att alla professioner var på plats (sjuksköterska, barnläkare och socionom). Arbetet bedrivs fortfarande i projektform.

Ett fortsatt arbete görs för att synliggöra barn som far illa och stärka barns rättigheter. Barnskyddsteamet har återkommande föreläsningar för ST-läkare, AT-läkare, utlandsrekryterade läkare samt sjuksköterskor på specialistutbildning vid Högskolan i Jönköping. Feedback från föreläsningarna är positiv.

Under året 2022 har Barnskyddsteamet bland annat fokuserat på att nå ut till primärvården, främst Bra Livs vårdcentraler, bland annat genom medverkade på Arena Bra Liv dagar med information kring Barnskyddsteamets verksamhet. Totalt har Barnskyddsteamet besökt 30 olika verksamheter inom Region Jönköpings län och berättat om sin verksamhet och arbetet med barns rätt samt barn som anhöriga.

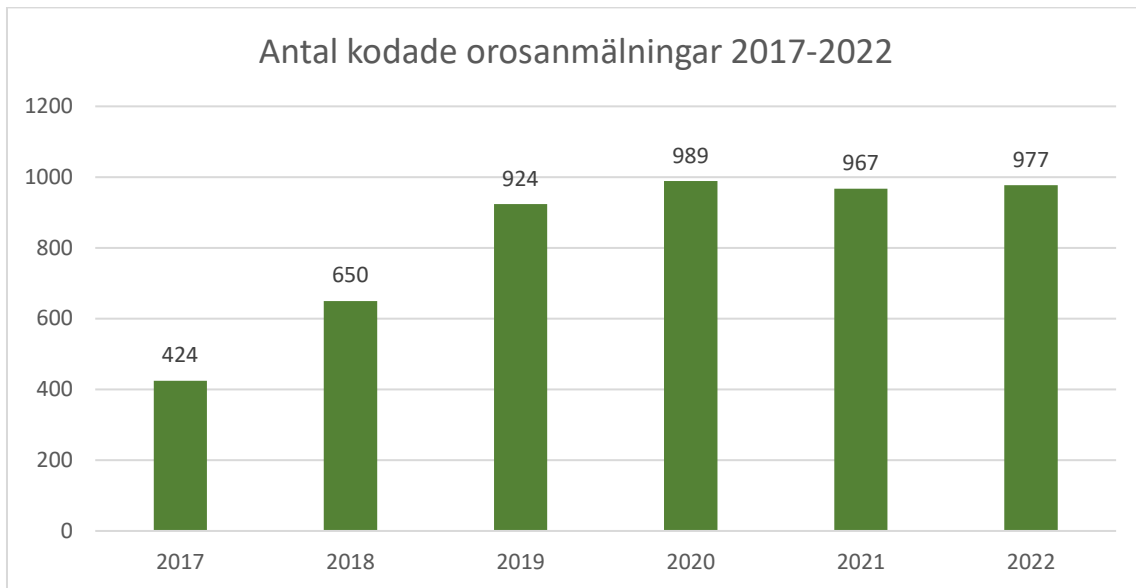

Bilden visar antalet använda brev vid utebliven kontakt, från 1 april till 31 december 2022.

Ett gediget arbete bedrevs under 2022 med att ta fram rutiner för utebliven kontakt. Två brev formulerades och lades in i Cosmic för användning när föräldrarna inte kommer med barnet till planerad vård /mottagningsbesök. Under perioden 1 april till 31 december 2022 användes breven 1040 gånger.

I april lanserades också rutin för att diarieföra orosanmälningar till socialtjänsten. Arbetet med denna rutin påbörjades 2018. I skrivande stund finns ännu inget slutgiltigt beslut kring alla

detaljer i rutinen. Antal orosanmälningar 2022 uppgår till 977, men statistiken är osäker på grund av svårigheter att sammanställa antal då man inte följer ett och samma arbetssätt.

Bilden visar antalet kodade orosanmälningar gjorda mellan år 2017 och 2022

En mall för dokumentation i Cosmic utformades. Mallen benämns oro om barn som far illa och i denna finns tydliga rubriker att följa när man som medarbetare behöver stöd i anmälningsförfarandet och är i behov av att skriva i en mall som inte syns på 1177. Det sker automatisk KVÅ kodning via denna mall.

Revidering och komplettering av material på intranätet gällande barn som far illa görs fortlöpande.

Barnskyddsteamet har regelbundna träffar med representanter från socialtjänsten i länets kommuner. Nätverksträffar sker med andra barnskyddsteam i landet vilket möjliggör ett värdefullt utbyte av erfarenheter och utbildning. Barnskyddsteamet har också ett bra samarbete med högskolan i Jönköping.

För ett bra liv i en attraktiv region.